

Izvorna jezična inačica ove stranice [de](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.
Swipe to change

njemački

Troškovi

Njemačka

Na ovoj se stranici nalaze informacije o pravnim troškovima u Njemačkoj.

[Obiteljsko pravo – razvod](#)[Obiteljsko pravo – skrbništvo nad djecom](#)[Obiteljsko pravo – uzdržavanje](#)[Trgovačko pravo – ugovori](#)[Trgovačko pravo – odgovornost](#)

Regulatorni okvir kojim se uređuju naknade za pravne stručnjake

Odvjetnici

U Njemačkoj postoji jedinstveno zanimanje „odvjetnika” (*Rechtsanwalt*), bez razlike među vrstama odvjetnika i pravnih savjetnika.

Naknade odvjetnika u Njemačkoj se naplaćuju ili u skladu sa Zakonom o naknadama odvjetnika (*Rechtsanwaltsvergütungsgesetz*, RVG) ili prema ugovorima o naknadama. Ugovori o naknadama u načelu su uvijek mogući kao alternativa propisanim davanjima. Međutim, moraju se poštovati odredbe iz članka 49.b Saveznog odvjetničkog kodeksa (*Bundesrechtsanwaltsordnung*, BRAO) i članaka od 3.a do 4.b Zakona o naknadama odvjetnika. Konkretno, ako odvjetnik zastupa klijenta na sudu, dogovorene naknade ne smiju biti manje od onih propisanih zakonom. Naknada viša od one propisane zakonom može se ugovoriti u bilo kojem trenutku.

Planom naknada priloženim RVG-u (Prilog 1. RVG-u) propisane su ili **fiksne naknade** ili **rasponi naknada** primjenjivi na pojedinačne radnje. Visina naknade obično se određuje prema **vrijednosti tužbenog zahtjeva**. Rasponima naknada koji se temelje na vrijednosti tužbenog zahtjeva određene su najveće i najmanje dopuštene stope naknada koje je moguće isplatiti. Trenutačne visine naknada koje se temelje na vrijednosti tužbenog zahtjeva utvrđene su u tablici s naknadama (Prilog 2. RVG-u). U svakom slučaju potrebno je odrediti odgovarajuću naknadu iz propisanog raspona *ex aequo et bono*, uzimajući u obzir sve okolnosti, a posebno opseg i težinu uključenog posla, važnost predmeta te dohodak i financijsku situaciju klijenta. Ako je odvjetnik izložen određenom riziku od odgovornosti, i to se može uzeti u obzir pri procjeni njegove naknade. Rasponi naknada s propisanim najvećim i najmanjim dopuštenim iznosima primjenjuju se u brojnim posebnim područjima, a posebno u kaznenim predmetima i pitanjima socijalnog prava.

Sudski izvršitelji

Sudski izvršitelji (*Gerichtsvollzieher*) naplaćuju samo naknade utvrđene **Zakonom o troškovima sudskih izvršitelja** (*Gerichtsvollzieherkostengesetz*, GvKostG). Za svaku radnju koju obavlja sudski izvršitelj propisana je **fiksna naknada**.

Fiksni troškovi

Fiksni troškovi u građanskim postupcima

Fiksni troškovi za pamične stranke u građanskim postupcima

Sud obično prima **sudsku pristojbu** koja se izračunava prema **vrijednosti tužbenog zahtjeva**. U **građanskim predmetima** to je određeno **Zakonom o sudskim troškovima** (*Gerichtskostengesetz*, GKG) i **Zakonom o sudskim troškovima (obiteljski predmeti)** (*Gesetz über Gerichtskosten in Familiensachen*, FamGKG).

Stope naknada utvrđene su u popisu troškova (Prilog 1. odgovarajućem zakonu). Naknade su utvrđene prema vrijednosti tužbenog zahtjeva u tablici s naknadama (Prilog 2. odgovarajućem zakonu). Za opće građanske postupke i postupke koji se odnose na obiteljske sporove, a posebno za predmete povezane s uzdržavanjem, stopa naknade iznosi **3,0**. Za bračne sporove stopa naknade iznosi **2,0**, a za predmete povezane s djecom, uključujući roditeljsku skrb i pravo na kontakt, stopa naknade iznosi **0,5**. Vrijednost postupaka određuje se kako slijedi:

U **bračnim sporovima** vrijednost postupka određuje se prema slobodnoj odluci suda na temelju posebnih okolnosti pojedinačnog predmeta, a posebno opsega i važnosti predmeta te relativnog dohotka i imetka supružnika. Dohodak se računa na temelju trostrukog neto dohotka obaju supružnika. Sud obično utvrđuje da je vrijednost postupka jednaka trostrukom neto dohotku.

Za **predmete koji se odnose na obiteljske sporove** vrijednost obično ovisi o vrijednosti tužbenog zahtjeva. Za **pitanja uzdržavanja** vrijednost se temelji na budućim traženim plaćanjima uzdržavanja, najviše u godišnjem iznosu. Neplaćene obveze nastale do podnošenja zahtjeva uključuju se u izračun.

Za **predmete povezane s djecom**, uključujući roditeljsku skrb i pravo na kontakt, stopa naknade iznosi 3000 EUR.

Ako se ne postigne dogovor, **naknade za zastupanje po odvjetniku izračunavaju se prema vrijednosti tužbenog zahtjeva**. Vrijednost tužbenog zahtjeva obično odgovara vrijednosti postupka koja se utvrđuje radi određivanja sudskih pristojbi. U RVG-u je točno utvrđeno koje se pristojbe mogu izračunati po kojoj stopi za koju vrstu postupka. U Prilogu 2. RVG-u utvrđene su naknade prema vrijednosti tužbenog zahtjeva. Za prvostupanjske postupke u građanskim predmetima odvjetnici obično primaju **sudsku pristojbu 1,3** puta veću od relevantne stope i **naknadu za savjetovanje 1,2** puta veću od relevantne stope. Za sporazum o **negodbi** u prvostupanjskom postupku odvjetnici primaju i **naknadu za nagodbu** po stopi od **1,0**.

Faza građanskog postupka u kojoj se moraju platiti fiksni troškovi

Za **opće građanske predmete**, **predmete povezane s uzdržavanjem** i **bračne sporove** sudske pristojbe plaćaju se čim se **podnese tužba ili zahtjev**. Za **obiteljske sporove** plaćaju se na **kraju** postupka. Ako nije dogovoreno drukčije, odvjetnici dobivaju naknadu za pružene usluge po predavanju svojeg podneska. Međutim, imaju zakonsko pravo na predujam.

Fiksni troškovi u kaznenim postupcima

Fiksni troškovi u kaznenim postupcima

U kaznenim predmetima sudski troškovi ne naplaćuju se do izricanja konačne **presude**. Visina naknade određuje se u odnosu na izrečenu kaznu i kreće se od **140** do **1000 EUR** u prvostupanjskim postupcima. Odvjetnici s kojima nije ugovorena naknada imaju pravo, i kao branitelji i kao zastupnici drugih zainteresiranih stranaka, naplatiti naknadu unutar utvrđenog okvira.

Faza kaznenog postupka u kojoj se moraju platiti fiksni troškovi

Sudske pristojbe naplaćuju se **nakon izricanja pravomoćne presude**. Ako nije dogovoreno drukčije, odvjetnici dobivaju naknadu za pružene usluge na kraju svoje punomoći. Međutim, imaju zakonsko pravo na predujam.

Fiksni troškovi u postupcima pred Ustavnim sudom

Fiksni troškovi za stranke u postupcima pred Ustavnim sudom

Za postupke pred Saveznim ustavnim sudom (*Bundesverfassungsgericht*) nema sudskih pristojbi, osim kod zlonamjernih tužbi (članak 34. Zakona o Saveznom ustavnom sudu (*Bundesverfassungsgerichtsgesetz*)). Odvjetnik se mora angažirati samo za rasprave pred Saveznim ustavnim sudom (članak 22. Zakona o Saveznom ustavnom sudu).

Faza postupka pred Ustavnim sudom u kojoj se moraju platiti fiksni troškovi

Osim ako je dogovoreno drukčije, naknade odvjetnika plaćaju se po **predavanju njihova podneska**. Međutim, imaju zakonsko pravo na predujam.

Prethodne informacije koje su pravni zastupnici dužni navesti

Prava i obveze stranaka

Odvjetnici su klijentima dužni dati **cjelovite informacije i savjete** te im trebaju predložiti najsigurnija i najmanje opasna sredstva za ostvarenje željenog cilja. Moraju i ukazati na **bilo koje rizike** povezane s predmetom kako bi klijenti mogli donijeti potpuno utemeljenu odluku. Opseg informacija koje treba dati ovisi o odvjetnikovoj percepciji toga što klijent treba znati. Odvjetnici moraju **u cijelosti i iskreno odgovarati na pitanja svojih klijenata**. Prije nego što se slučaj uputi sudu, odvjetnici trebaju razjasniti izgled i rizike uključene u provođenje postupka. To uključuje rizike povezane s troškovima te izgled za uspjeh.

Odvjetnici imaju **posebne obveze davanja informacija** u određenim slučajevima:

Ako se njihove naknade temelje na **vrijednosti tužbenog zahtjeva**, odvjetnici su dužni skrenuti pozornost na tu činjenicu prije odobrenja da djeluju (članak 49. b stavak 5. Saveznog odvjetničkog kodeksa).

Ako se **sklopi ugovor o njihovoj naknadi**, odvjetnici moraju istaknuti da će se, ako se troškovi nadoknađuju, nadoknaditi samo zakonske naknade (članak 3.a stavak 1. treća rečenica Zakona o naknadama odvjetnika).

Ako se odvjetnici dogovore s klijentom da će im se isplatiti **troškovi zastupanja prema postotku postignute odštete**, moraju klijentu ukazati na činjenicu da taj dogovor ne utječe na bilo koje druge troškove koje će klijent možda morati platiti (članak 4.a stavak 3. druga rečenica Zakona o naknadama odvjetnika).

Prije sklapanja ugovora o zastupanju stranke u postupku pred **radnim sudom** odvjetnici moraju klijentu ukazati na činjenicu da nije moguće izvršiti povrat njihovih troškova (članak 12.a stavak 1. druga rečenica Zakona o radnim sudovima (*Arbeitsgerichtsgesetz*)).

Kako se utvrđuju troškovi – pravna osnova

Gdje mogu pronaći informacije o zakonodavstvu o troškovima u Njemačkoj?

Tekstovi zakona koji se odnose na troškove mogu se nabaviti u knjižarama ili su besplatno dostupni na internetu u najnovijim verzijama.

Na kojim jezicima mogu dobiti informacije o zakonodavstvu o troškovima u Njemačkoj?

Informacije su dostupne na njemačkom jeziku.

Gdje mogu pronaći dodatne informacije o troškovima?

Informacije o troškovima dostupne na internetu

Najnovije verzije zakona dostupne su na internetskim stranicama Saveznog ministarstva pravosuđa i zaštite potrošača (*Bundesministerium der Justiz und für Verbraucherschutz*). Različite zakone o troškovima možete preuzeti unosom odgovarajuće kratice (GKG, FamGKG, GvKostG i RVG).

Gdje mogu pronaći informacije o prosječnom trajanju različitih postupaka?

Savezni ured za statistiku (*Statistisches Bundesamt*) izdaje **godišnju seriju statističkih publikacija** o radu pravosuđa. Primjerice, u **podseriji 2.1 serije 10**, nalaze se podaci o **trajanju građanskih postupaka u cijeloj Njemačkoj**, raščlanjeni prema pojedinačnim pokrajinama (*Land*) i okruzima viših regionalnih sudova (*Oberlandesgericht*). Daju se odvojeni podaci za lokalne (*Amtsgerichte*) i regionalne (*Landgerichte*) sudove s jedne strane te više regionalne sudove s druge. Podaci su odvojeni i za prvostupanjske i drugostupanjske postupke. U seriji nema statističkih podataka o trajanju postupaka u različitim vrstama predmeta.

Gdje mogu pronaći informacije o prosječnom ukupnom trošku određene vrste postupka?

Postoje knjige s pojedinostima o **prosječnom riziku povezanom s troškovima za građanske postupke**.

Porez na dodanu vrijednost

Gdje mogu pronaći informacije o porezu na dodanu vrijednost? Koje su stope?

Sudovi i sudski izvršitelji ne podliježu PDV-u. Odvjetnici moraju naplaćivati PDV od 19 %. On se naplaćuje kao odvojeni trošak i nije uključen u njihove naknade.

Pravna pomoć

Primjenjivi dohodovni prag u građanskom pravosuđu

Pravna pomoć dostupna je na zahtjev svakome tko, zbog osobne ili financijske situacije, ne može pokriti troškove postupka ili ih može pokriti samo djelomično ili u obrocima. Predviđeno podnošenje tužbe ili obrana moraju imati razumne izgleda za uspjeh i ne smiju se činiti neozbiljni. Međutim, stranke u postupku moraju se služiti vlastitim sredstvima u mjeri u kojoj je to razumno. Ovisno o njezinu dohotku, stranci se može dodijeliti **bespovratna pravna pomoć** ili **pravna pomoć koja se vraća u obrocima**. Savezno ministarstvo pravosuđa i zaštite potrošača izradilo je letak pod naslovom *Beratungshilfe und Prozesskostenhilfe* („Pravni savjeti i pravna pomoć“) u kojem se s pomoću primjera odgovara na najčešće postavljana pitanja.

Primjenjiva granica dohotka za tuženike u kaznenom postupku

Granice dohotka **nisu primjenjive** na osumnjičenike ili tuženike u kaznenom postupku. Pravna pomoć dodjeljuje se u skladu s drugim kriterijima.

Primjenjiva granica dohotka za žrtve u kaznenom postupku

Pravna pomoć dodjeljuje se prema granicama **dohotka**. One su fleksibilne i određuju se prema predviđenim troškovima predmeta i socijalnoj situaciji tužitelja (obveze uzdržavanja, troškovi stanovanja). Pravna pomoć može se dodijeliti i uz obvezu **vraćanja pomoći u obrocima**.

Drugi uvjeti za dodjelu pravne pomoći žrtvama u kaznenom postupku

Žrtve određenih teških kaznenih djela mogu zatražiti besplatnog pravnog savjetnika neovisno o svojoj financijskoj situaciji.

Drugi uvjeti za dodjelu pravne pomoći tuženicima

Pravna pomoć za osumnjičenike/tuženike (dodjela branitelja po službenoj dužnosti) ne podliježe granicama dohotka, nego određenim pravnim **uvjetima**. Oni se prije svega odnose na težinu kaznenog djela, na prijetnju određenim pravnim posljedicama (kao što su zabrana obavljanja nekog zanimanja ili smještaj u psihijatrijsku ili neurološku bolnicu), na to je li tuženiku određen pritvor ili je uključen u postupak preventivne zaštite, na to jesu li prethodni branitelji suspendirani, na složenost činjeničnog ili pravnog stanja te na to je li tuženik sposoban braniti se sam.

Sudski postupci za koje se ne plaćaju troškovi

Na temelju **članka 183. Zakona o socijalnim sudovima** (*Sozialgerichtsgesetz*, SGG) postupci pred socijalnim sudovima (*Sozialgerichte*) **ne uključuju troškove za osobe koje imaju pravo na socijalnu naknadu** (tj. osigurane osobe, osobe koje primaju socijalnu naknadu, uključujući one koje primaju davanje za nadživjele osobe, te osobe s invaliditetom i njihovi nasljednici, pod uvjetom da sudjeluju u sudskim postupcima u svojstvu tužitelja ili tuženika). Tužitelji i

tuženici koji ne pripadaju kategorijama iz članka 183. SGG-a moraju platiti **naknadu** u skladu s **člankom 184. SGG-a (150 EUR** za postupke pred socijalnim sudovima, **225 EUR** za postupke pred regionalnim socijalnim sudovima (*Landessozialgerichte*), **300 EUR** za postupke pred Saveznim socijalnim sudom (*Bundessozialgericht*)). U **članku 197.a SGG-a** predviđeno je odstupanje od tih posebnih pravila kojim su troškovi koji se obično plaćaju na temelju Zakona o sudskim troškovima primjenjivi i u postupcima pred socijalnim sudovima ako ni tužitelj ni tuženik u predmetu nisu osobe navedene u **članku 183. SGG-a**. U **kaznenim postupcima** primjenjuju se sljedeće odredbe: ako je tuženik oslobođen, ili sudski postupak nije pokrenut, ili je postupak protiv tuženika završen, troškovi (javni izdaci) i nužni troškovi tuženika u načelu se plaćaju iz javnog proračuna.

U kojem slučaju stranka koja izgubi spor mora platiti troškove stranke koja dobije spor?

Stranka koja izgubi spor mora platiti troškove druge stranke u mjeri u kojoj su oni bili nužni za pravilno vođenje parnice. Konkretno, mora platiti **zakonske naknade i troškove odvjetnika stranke koja dobije spor** i **putne troškove** stranke koja dobije spor, uključujući bilo kakav **gubitak zarade** nastao zbog prisutnosti te stranke na sudu.

Naknade vještaka

Vještaci **koje angažira sud** primaju **naknadu na temelju tarife po satu**. Naknada je zakonski utvrđena u Zakonu o nagradi za rad i naknadi troškova u sudskom postupku (*Justizvergütungs- und -entschädigungsgesetz*, JVEG) te je plaćaju stranke u postupku.

Troškovi vještaka kojeg je stranka **privatno** angažirala radi pripreme za **parnicu nisu dio pamičnih troškova** čija je naknada utvrđena u presudi. Stoga se ti troškovi moraju **potraživati odvojeno**. Ako je stranka angažirala vještaka za savjetovanje tijekom parnice, naknada troškova ovisi o nužnosti toga u dotičnom predmetu. Troškove vještaka kojeg je sud angažirao za davanje iskaza snosi stranka koja izgubi spor ili, ako su obje stranke bile samo djelomično uspješne, obje stranke moraju platiti svoj dio troškova na temelju relativne mjere u kojoj su dobile ili izgubile spor.

Naknade prevoditelja i tumača

Tumači i prevoditelji koje **angažira sud** primaju naknadu koja je isto tako utvrđena u JVEG-u, a plaćaju je stranke u postupku. Tumači su plaćeni **po satu**, a prevoditelji **po retku**.

U **kaznenom postupku** troškovi tumačenja i prevođenja za tuženike ili zainteresirane stranke plaćaju se iz javnog proračuna ako su nužni za obranu ili ostvarivanje postupovnih prava.

Druge poveznice

[Savezno ministarstvo pravosuđa i zaštite potrošača](#)

[Tim za medijaciju Njemačkog udruženja odvjetnika](#)

[Savezno udruženje za obiteljsku medijaciju](#)

[Savezno udruženje za medijaciju](#)

[Savezno udruženje za medijaciju u području gospodarstva i radnih odnosa](#)

[Centar za medijaciju \(CfM\)](#)

[Ombudsman za privatno bankarstvo](#)

[Ombudsman za javno bankarstvo](#)

[Odbor za posredovanje Njemačke savezne banke \(*Bundesbank*\)](#)

[Ombudsman Njemačke grupacije zadružnih banaka](#)

[Ombudsmanica za privatne stambene zadruge](#)

[Ombudsman za regionalne stambene zadruge](#)

[Savjetodavni odbori i odbori za posredovanje Njemačkog medicinskog udruženja](#)

[Odbor za posredovanje u području mobilnosti](#)

[Odbor za posredovanje u području turizma](#)

[Odbor za posredovanje u području lokalnog prometa u Sjevernoj Rajni-Vestfaliji](#)

[Ombudsman za privatno zdravstveno osiguranje i osiguranje za dugotrajnu skrb](#)

[Odbor za posredovanje Njemačkog saveznog udruženja pogrebnika](#)

[Odbor za posredovanje Savezne agencije za mreže](#)

[Ombudsman za nekretnine u Njemačkom udruženju za nekretnine](#)

[Odbori za posredovanje trgovinskih i industrijskih komora](#)

[Arbitražni odbor za naknade i naknadu troškova](#)

[Središnje udruženje njemačke industrije motornih vozila](#)

[Najnovije verzije zakona](#)

Povezani dokumenti

[Državno izvješće Njemačke o studiji o transparentnosti troškova](#) (565 Kb)

Posljednji put ažurirano: 06/09/2023

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevod je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.

Case Study 1 – Family law – Divorce – Germany

In this case study on family law (divorce), Member States were asked to advise the party filing for divorce on litigation costs in the following situations:

Case A – National situation: a couple gets married. Later they separate and agree to a divorce.

Case B – Transnational situation: Two nationals from Member State A marry in Member State A. After the wedding, the couple move to another Member State (Member State B) where they establish their residence. Shortly thereafter, the couple separates, with the wife returning to Member State A and the husband remaining in Member State B. The couple agrees to a divorce. Shortly after her return to Member State A, the wife files for a divorce before the courts of Member State B.

Costs in Germany

Costs for court and appeals

Case study	Court	Appeals
	Initial court fees	Initial court fees
Case A	Depends on income and assets.	Depends on income and assets.
Case B	Depends on income and assets.	Depends on income and assets.

Costs for lawyers

Case study	Lawyer
	Average costs
Case A	Depends on income and assets.
Case B	Depends on income and assets.

Costs for witness compensation and pledge or security

Case study	Witness compensation	Pledge or security
	Are witnesses compensated?	Does this exist and when and how is it used?
Case A	Yes, but witnesses are not normally required.	No
Case B	Yes, but witnesses are not normally required.	No

Costs for legal aid and other reimbursement

Case study	Legal aid	Reimbursement		
	When and under which conditions is it applicable?	Can the winning party obtain reimbursement of litigation costs?	If reimbursement is not total what is percentage in general?	Are there instances when legal aid should be reimbursed to the legal aid organisation?
Case A	Depends on income and assets.	Yes	Half	If the person's income and financial circumstances improve and in the case of payment by instalments.
Case B				

Costs for translation and interpretation

Case study	Translation		Interpretation		Other costs specific to cross-border disputes?
	When and under which conditions is it necessary?	Approximate costs?	When and under which conditions is it necessary?	Approximate costs?	Description
Case A					
Case B	At the court's discretion.	Usually EUR 1.55 per 55 keystrokes, plus expenses and turnover tax.	At the court's discretion.	EUR 70 per hour, plus expenses and turnover tax.	Service of documents abroad.

Last update: 08/11/2019

The national language version of this page is maintained by the respective Member State. The translations have been done by the European Commission service. Possible changes introduced in the original by the competent national authority may not be yet reflected in the translations. The European Commission accepts no responsibility or liability whatsoever with regard to any information or data contained or referred to in this document. Please refer to the legal notice to see copyright rules for the Member State responsible for this page.

Case Study 2 – Family law – Custody of children – Germany

In this case study on family law (custody of children), Member States were asked to advise the suing party on litigation costs in the following situations:
Case A – National situation: a couple have lived together unmarried for a number of years. They have a 3-year-old child at the time they separate. A court grants custody of the child to the mother and right of access to the father. The mother sues to limit the father's right of access.
Case B – Cross-border situation where you are a lawyer in Member State A: a couple have lived together unmarried in Member State B for a number of years. They have a child together but separate immediately after the birth of their child. A court in Member State B grants custody of the child to the mother and right of access to the father. The mother and child move to another Member State (Member State A) with the court's authorisation, while the father remains in Member State B. A few years later, the mother takes legal action in Member State A to change the father's right of access.

Costs in Germany

Costs of proceedings at first instance or appeal or for alternative dispute resolution

Case study	Proceedings at first instance	Appeal
	Initial costs of proceedings	Initial costs of proceedings
Case A	EUR 54.00	Appeal: EUR 108.00 Appeal on point of law: EUR 162.00
Case B	EUR 54.00	Appeal: EUR 108.00 Appeal on point of law: EUR 162.00

Lawyer, bailiff and expert fees

Case study	Lawyer		Expert	
	Is there a requirement for legal representation?	Average costs	Is there a requirement to call an expert?	Costs
Case A	No	First instance: EUR 622.00	At the court's discretion	EUR 100.00 per hour, plus expenses and VAT
Case B	No	First instance: EUR 622.00	At the court's discretion	EUR 100.00 per hour, plus expenses and VAT

Cost of covering witnesses' expenses

Case study	Witnesses' expenses	
	Are witnesses entitled to reimbursement of their expenses?	Costs
Case A	Yes	Up to EUR 21 per hour for earnings lost, plus travel and other expenses
Case B	Yes	Up to EUR 21 per hour for earnings lost, plus travel and other expenses

Costs of legal aid and reimbursement of other expenses

Case study	Legal aid	Reimbursement	
	What are the conditions?	Can the prevailing party request the award of litigation costs?	Are there instances where legal aid must be paid back?
Case A	Depending on income and assets	Yes	If the person's income and financial situation improve and in the case of payment by instalments.
Case B	Depending on income and assets	Yes	If the person's income and financial situation improve and in the case of payment by instalments.

Translation and interpretation costs

Case study	Translation		Interpretation		Are there other costs relating to cross-border disputes?	
	When and on what conditions is translation required?	Approximate cost	When and on what conditions is interpretation required?	Approximate cost	Description	Approximate cost
Case A						
Case B	At the court's discretion	In most cases EUR 1.55 per 55 characters, plus expenses and VAT	At the court's discretion	EUR 70 per hour, plus expenses and VAT	Costs of serving documents abroad	

Last update: 08/11/2019

The national language version of this page is maintained by the respective Member State. The translations have been done by the European Commission service. Possible changes introduced in the original by the competent national authority may not be yet reflected in the translations. The European Commission accepts no responsibility or liability whatsoever with regard to any information or data contained or referred to in this document. Please refer to the legal notice to see copyright rules for the Member State responsible for this page.

Case Study 3 – Family law – Maintenance – Germany

In this case study on family law (maintenance), Member States were asked to advise the suing party on litigation costs in the following situations:

Case A – National situation: a couple have lived together unmarried for a number of years. They have a 3-year-old child at the time they separate. The court grants custody of the child to the mother. The only point of disagreement concerns the amount to be paid by the father to the mother for the child's maintenance and upbringing. The mother sues with respect to this.

Case B – Cross-border situation where you are a lawyer in Member State A: a couple have lived together unmarried in Member State B for a number of years. They have a 3-year-old child at the time they separate. A court in Member State B grants custody of the child to the mother. With the agreement of the father, the mother and the child move to live in another Member State (Member State A) where they take up their residence.

The only point of disagreement concerns the amount to be paid by the father to the mother for the child's maintenance and upbringing. The mother sues with respect to this in Member State A.

Costs in Germany

Costs of proceedings at first instance or appeal

Case study	Proceedings at first instance	Appeal
	Initial court fees	Initial court fees
Case A	Depends on amount of maintenance claimed	Depends on amount of maintenance claimed
Case B	Depends on amount of maintenance claimed	Depends on amount of maintenance claimed

Lawyer, bailiff and expert fees

Case study	Lawyer		Bailiff		Expert	
	Is there a requirement for legal representation?	Average costs	Is there a requirement for a bailiff to be involved?	Costs following judgment	Is there a requirement to call an expert?	Costs
Case A	Yes	Depends on amount of maintenance claimed	No	Depends on type of enforcement measure	At the court's discretion	Based on hourly rates. Levels vary according to area of activity, but the maximum rate is EUR 100, plus expenses and VAT
Case B	Yes	Depends on amount of maintenance claimed	No	Depends on type of enforcement measure	At the court's discretion	Based on hourly rates. Levels vary according to area of activity, but the maximum rate is EUR 100, plus expenses and VAT

Cost of covering witnesses' expenses

Case study	Witnesses' expenses	
	Are witnesses entitled to reimbursement of their expenses?	Costs
Case A	Yes	Up to EUR 17 per hour for earnings lost plus travel and other expenses
Case B	Yes	Up to EUR 17 per hour for earnings lost plus travel and other expenses

Costs of legal aid and reimbursement of other expenses

Case study	Legal aid	Reimbursement	
	What are the conditions?	Can the prevailing party request the award of litigation costs?	Are there instances where legal aid must be paid back?
Case A	Depending on income and assets	Yes	If the person's income and financial situation improve and in the case of payment by instalments.
Case B	Depending on income and assets	Yes	If the person's income and financial situation improve and in the case of payment by instalments.

Translation and interpretation costs

Case study	Translation		Interpretation		Are there other costs relating to cross-border disputes?
	When and on what conditions is translation required?	Approximate cost	When and on what conditions is interpretation required?	Approximate cost	Description
Case A					
	At the court's discretion		At the court's discretion		

Case B	Generally EUR 1.55 per 55 characters, plus expenses and VAT	EUR 70 per hour, plus expenses and VAT	Costs of serving documents abroad
---------------	---	--	-----------------------------------

Last update: 08/11/2019

The national language version of this page is maintained by the respective Member State. The translations have been done by the European Commission service. Possible changes introduced in the original by the competent national authority may not be yet reflected in the translations. The European Commission accepts no responsibility or liability whatsoever with regard to any information or data contained or referred to in this document. Please refer to the legal notice to see copyright rules for the Member State responsible for this page.

Case Study 4 – Commercial law – Contracts – Germany

In these case studies on commercial law (contracts), Member States were asked to advise the seller on the costs of proceedings in the following situations:

Case A – National situation: a company delivers goods worth EUR 20 000. The seller is not paid because the buyer considers that the goods do not correspond to what was agreed.

The seller decides to sue for full payment.

Case B – Cross-border situation: a company based in Member State B delivers goods worth EUR 20 000 to a buyer in Member State A. The contract is written in the language of Member State B and falls under its jurisdiction. The buyer in Member State A refuses to pay because, in their opinion, the goods do not correspond to what was agreed. The seller decides to sue for full payment in Member State A on the basis of the contract entered into with the buyer.

Costs in Germany

Costs of proceedings at first instance or appeal

Case study	Proceedings at first instance	Appeal
	Initial court fees	Initial court fees
Case A	EUR 1 035.00	Appeal: EUR 1 380.00 Appeal on point of law: EUR 1 725.00
Case B	EUR 1 035.00	Appeal: EUR 1 380.00 EUR 1 725.00

Lawyer, bailiff and expert fees

Case study	Lawyer		Bailiff		Expert	
	Is there a requirement for legal representation?	Average costs	Is there a requirement for a bailiff to be involved?	Costs following judgment	Is there a requirement to call an expert?	Costs
Case A	Yes	First instance: EUR 2 231	No	Depends on type of enforcement measure	No	Based on hourly rates. Levels vary according to area of activity, but the maximum rate is EUR 125, plus expenses and VAT
Case B	Yes	First instance: EUR 2 231	No		No	Based on hourly rates. Levels vary according to area of activity, but the maximum rate is EUR 125, plus expenses and VAT

Cost of covering witnesses' expenses

Case study	Witnesses' expenses	
	Are witnesses entitled to reimbursement of their expenses?	Costs
Case A	Yes	Up to EUR 21 per hour for earnings lost, plus travel and other expenses
Case B	Yes	Up to EUR 21 per hour for earnings lost, plus travel and other expenses

Costs of legal aid and reimbursement of other expenses

Case study	Legal aid			Reimbursement		
	When and on what conditions can legal aid be awarded?	When is legal aid awarded in full?	What are the conditions?	Can the prevailing party request the award of litigation costs?	What costs are not eligible for reimbursement?	Are there instances where legal aid must be paid back?
Case A	As a rule no legal aid is awarded to	If the disposable income of the party without		Yes, to the extent that they won		See column 2

	legal persons established outside the EU. General requirements: The party must be in a precarious financial situation (without income or assets), and the legal action must have reasonable prospects of success and must not appear to be vexatious.	income or assets does not exceed EUR 15 after deduction of certain basic allowances received by them or their family members and of housing and heating costs. Legal aid may also be granted in full in other cases, but must be reimbursed by instalments. The amount of the instalment depends on the disposable income.	1. On application (no lawyer required in order to apply) 2. Procedure still ongoing 3. See also column 1.		Costs not essential to their own legal action or defence	
Case B	See case A above	See case A above	See case A above	See case A above	See case A above	See case A above

Translation and interpretation costs

Case study	Translation		Interpretation		Are there other costs relating to cross-border disputes?
	When and on what conditions is translation required?	Approximate cost	When and on what conditions is interpretation required?	Approximate cost	Description
Case A					
Case B	In principle all written submissions to the court and all documentary evidence must be translated. The court may decide that the documents need not be translated if all the judges dealing with the case understand the language in question.	In most cases EUR 1.55 per 55 characters, plus expenses and VAT	The language of the courts is German. It may be decided to dispense with interpretation if all those present have a good command of the foreign language in question.	EUR 70 per hour, plus expenses and VAT	Costs of serving documents abroad

Last update: 08/11/2019

The national language version of this page is maintained by the respective Member State. The translations have been done by the European Commission service. Possible changes introduced in the original by the competent national authority may not be yet reflected in the translations. The European Commission accepts no responsibility or liability whatsoever with regard to any information or data contained or referred to in this document. Please refer to the legal notice to see copyright rules for the Member State responsible for this page.

Case Study 5 – Commercial law – Liability – Germany

In this case study on commercial law (liability), Member States were asked to advise the customer on litigation costs in the following situations:

Case A – National situation: a heating equipment manufacturer delivers a heating appliance to an installer. The installer sells the appliance to a customer and installs it in the customer's house. A fire breaks out shortly afterwards. Each of the parties (manufacturer, installer and end customer) is insured. The cause of the fire is disputed. Nobody wants to compensate the customer.

The customer decides to sue the heating equipment manufacturer, the installer and the insurance company for damages.

Case B – Cross-border situation: a heating equipment manufacturer in Member State B delivers a heating appliance to an installer in Member State C. The installer sells the appliance to a customer and installs it in the customer's house in Member State A. A fire breaks out shortly afterwards. Each of the parties (manufacturer, installer and end customer) is insured by an insurance company in their own Member State. The cause of the fire is disputed. Nobody wants to compensate the customer.

The customer decides to sue the heating equipment manufacturer, the installer and the insurance company in Member State A for damages in that Member State.

Costs in Germany

Costs of proceedings at first instance or appeal

Case study	Proceedings at first instance	Appeal
	Initial court fees	Initial court fees
Case A	Depends on level of damages claimed	Depends on level of damages claimed
Case B	Depends on level of damages claimed	Depends on level of damages claimed

Lawyer, bailiff and expert fees

Case study	Lawyer		Bailiff		Expert	
	Is there a requirement for legal representation?	Average costs	Is there a requirement for a bailiff to be involved?	Costs following judgment	Is there a requirement to call an expert?	Costs
Case A	Yes	Depends on amount of claim	No	Depends on type of enforcement measure	Not required by law – it is up to the court to decide whether an expert is necessary	Based on hourly rates. Levels vary according to area of activity, but the maximum rate is

						EUR 125, plus expenses and VAT
Case B	Yes	Depends on amount of claim	No	Depends on type of enforcement measure	See above	Based on hourly rates. Levels vary according to area of activity, but the maximum rate is EUR 125, plus expenses and VAT

Cost of covering witnesses' expenses

Case study	Witnesses' expenses	
	Are witnesses entitled to reimbursement of their expenses?	Costs
Case A	Yes	Up to EUR 21 per hour for earnings lost, plus travel and other expenses
Case B	Yes	Up to EUR 21 per hour for earnings lost, plus travel and other expenses

Costs of legal aid and reimbursement of other expenses

Case study	Legal aid			Reimbursement		
	When and on what conditions can legal aid be awarded?	When is legal aid awarded in full?	What are the conditions?	Can the prevailing party request the award of litigation costs?	What costs are not eligible for reimbursement?	Are there instances where legal aid must be paid back?
Case A	See case study 4 above	See case study 4 above	See case study 4 above	See case study 4 above	See case study 4 above	See case study 4 above
Case B	See case study 4 above	See case study 4 above	See case study 4 above	See case study 4 above	See case study 4 above	See case study 4 above

Costs of translation and interpretation

Case study	Translation		Interpretation		Are there other costs relating to cross-border disputes?
	When and on what conditions is translation required?	Approximate cost	When and on what conditions is interpretation required?	Approximate cost	Description
Case A					
Case B	See case study 4 above	In most cases EUR 1.55 per 55 characters, plus expenses and VAT	See case study 4 above	EUR 70 per hour, plus expenses and VAT	Costs of serving documents abroad

Last update: 08/11/2019

The national language version of this page is maintained by the respective Member State. The translations have been done by the European Commission service. Possible changes introduced in the original by the competent national authority may not be yet reflected in the translations. The European Commission accepts no responsibility or liability whatsoever with regard to any information or data contained or referred to in this document. Please refer to the legal notice to see copyright rules for the Member State responsible for this page.